

közeledve a film kissé monotonná válik. A rendező a történetre koncentrált, s a regény egészét tekintve pontosan ábrázolja az eseményeket. Talán hűebben tükrözte volna Saramago művét, ha a film egészében egy narrátor szerepelt volna, ami lehetővé tette volna a regényre jellemző szövegköziség visszaadását.

A feszültség a film végéig kitart. A kőutaj megáll, a sziget lehorgonyoz, az emberek örvendenek. Orcepatikus nem érzi többé remegni a földet, s a remegéssel együtt ő is megszűnik létezni. Ez a film csúcspontja vagy inkább mélypontja. A feszültség egyszerre megszűnik, kimúl az öregemberrel együtt, s a néző nem kap választ semmire. A szórákoztató és érdekes események csak úgy voltak, megtörténtek; nincs előzményük, se következményük.

„Köztudott, hogy mindennek oka van...” Kereshetjük a filmben az ok-okozati viszonyokat, ahogy a főhősök teszik, mégsem derül ki, miért is történtek a különleges események. A film könnyedén pereg le a néző szeme előtt. Hol kacagtató, hol filozofikus, de legtöbbször egyszerűen emberi. Könnyű kikapcsolódás, amelynek a hangulatára néha-néha visszaemlékszik az ember, amikor valami furcsa dolgot észlel a világban.

KISS MIRELLA

(Rendező: George Sluizer; író: José Saramago nyomán Bíró Yvette és George Sluizer; operatőr: Goert Giltay, főszereplők:

Federico Luppi, Icíla Bollaín, Gabino Diego, Ana Padrao, Diogo Infante)

SZARKA TAMÁS:

Anonymus

Úgy látszik, eljött az ideje, hogy Szarka Tamás, a Ghymes együttes „mindenese” kilépjen a csoportközegből, saját arcát mutatva régi és leendő közönsége felé. Az *Anonymus* nem Ghymes-lemez. A költő-zeneszerző-énekes-szólista egyetlen társat választott új albuma elkészítéséhez, Farnbauer Pétert, aki szintetizátoron és gitáron működik közre. E tényből rögtön levonhatunk egy következtetést: a zenei megszólalás távolodott a Ghymesre jellemző akusztikus hangszerezéstől. És mivel az akusztikus a természetes, távolodott a természetestől is. E ténnyel összhangban még egy fontos zenei változásra figyelhetünk fel első hallásra: eltűntek a népzenei ízek mind a hegedű-, mind pedig az énekdallamokból. Mivel a népzene a kulturális gyökerekre utal, e jelenséget úgy értelmezhetjük, hogy az új lemez világa gyökerét veszített világ.

E két alapvető tény – a természetestől és az eredettől való zenei távolodás – felismerését vajon megerősítik-e a dalköltemények, s ha igen, mi ennek a mélyebb üzenete? Ezt a kérdést kell megvizsgálnunk ahhoz, hogy

megérzésszerű tézisünk igazolódhason. Csupán az első nyolc dalra érdemes figyelniük, hiszen azok friss alkotások. Gyorsan fussuk át, milyen élethelyzetekből kiindulva fogalmazódik meg a művészi mondandó! Ring (bokszeccs); kocsmá; harctér; temetés; gyár; autóval országúton; operáló ördög; krónikás. E nagyön különböző élethelyzeteket a szerző hangsúlyosan, mindennapi zörejeikkel együtt – ütések, nyögések, fékcsikorgás, pohárcsörgés, sírás stb. – emeli be a művészi folyamatba. Ez pedig nem jelent mást, mint hogy e művészet ihletettségében érintésnyi közelségbe kerül a mindennapi – modern – léttapasztalattal. E közelség magyarázza meg, miért utal a lemez címe Anonymusra, a krónikásra. Bár minden korábbi Szarka Tamás-dal a kor krónikájának tekinthető, ezúttal ez a szerep tudatosul és vállalást nyer a széles közönség előtt. A krónikás-művész alkotásaitól azt várja a befogadó tábor, hogy írjon igazat, még ha az zavarba ejtő vagy éppen megrendítő is. Ezt az elvárást a lemez maradéktalanul teljesíti.

E ritka helyzetben, amikor a művészeknek sokféle, egyenként is kiemelkedő tehetségét sikerült egy egységes műalkotásban rögzítenie, a műélvezőknek és az értelmezőknek egyaránt illik fokozottabban és a szokásosnál óvatosabban figyelniük. Hátha megtörténik a várva várt csoda: homályosan feltárul az „isten” nézőpont ezen a világon. A lemez borítójának

fotói azt sejtetik, hogy a művész egykor látott, majd szemére csuklyát húzott. A jelképlátók nyelvén ez azt jelenti: a látvány megvakította, hogy képeit a csuklya sötét vásznára vetítthesse. Sorsról, illetve sorsvállalásról van itt szó. E sors pedig – a lemez tanúsága szerint – azzal jár, hogy a jelenkor világát megképző démonikus erő beköltözik az alkotó műveibe. Sorskényszer ezt az örült működésmódot beleírni, sőt beleénekelni a dalokba. Sorskényszer az eredeti teremtmény erő és ezen örület drámájának kifejezése. Sorskényszer láttatni, hogy e dráma tragédiába hajlik, hogy minden dacos ellenszegülést letörve a gépiesség („A sok robot kiszállna”), a mindenbe behatoló üzleti szellem („Ki segíti világra, / Díler, nem a bába”), a közcseselekvők gátlástalansága („Rendben a gyilkosság”) és a gyilkosokat felmentő értelmiségi szemlélet („Káin is csak ember, / Működik a rendszer”) győzedelmeskedik.

A szenvedélyes, érzékeny lélek, ki sokat megélt („Jó nagy lesz a számlám, lám, lám...”), mint hegedűhang, a bevásárlóközpont vagy éppen a gránátrobaj zaja fölött táncol. Ám ha elveszíti egyetlen pajzsát, fanyar iróniáját – mint a *Vásbalett*-ban vagy az *Operál az ördög*-ben –, sikollyá válik.

Vélném, azért született e lemez, hogy ne az legyen, amit a *Ring* hirdet: „Meg kell halni annak, aki jó.”

FODOR MIKLÓS

(*Rock Hard Records, 2004*)